

ป่าชุมชนบ้านคะแนง ตำบลแม่ ลาว อำเภอเชียงคำ

ภาพที่ 17 แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงตำแหน่งที่ตั้งป่าชุมชนบ้านคะแนง (ขอบเขตโดยประมาณ)

ป่าชุมชนบ้านคะแนง ตำบลแม่ ลาว อำเภอเชียงคำ

ลักษณะทั่วไป

ป่าชุมชนบ้านคะแนง ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา มีพื้นที่ประมาณ 600 ไร่ สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ลาดเชิงเขาขนาดเล็ก ลาดเทจากทิศตะวันออกลงสู่ทิศตะวันตก โดยมีภูเขาของเขตนอุทยานภูลังกาโอบล้อมอยู่ทางทิศตะวันออกและทางทิศใต้ของชุมชน มีลำน้ำแม่ลาวไหลผ่านทางทิศตะวันตกของชุมชน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา (นาลุ่ม, นาไร่) ทำไร่ (ข้าวโพด) ทำสวน (ลำไย) และยางพารา

จุดเริ่มต้นของเครือข่าย/ชุมชน

ในอดีตบริเวณนี้มีป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมาได้มีชาวบ้านน้ำลาวและน้ำมิน ย้ายเข้ามาอยู่และจัดตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้านคะแนง มีการขยายพื้นที่เกษตรกรรมของตนเองเข้าไปยังพื้นที่ป่าไม้ จึงทำให้สภาพป่าไม้ในขณะนั้นได้เสื่อมโทรมลง จนเมื่อประมาณ 20 ปีก่อน ชุมชนจึงเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้และการรักษาป่าผืนนี้เอาไว้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและแหล่งน้ำประปาของชุมชน โดยการนำของอดีตกำนันตำบลแม่ลาว ซึ่งเป็นคนหมู่บ้านคะแนง และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ของวนอุทยานภูลังกา มาสำรวจแนวเขตให้ชุมชน จึงทำให้ป่าไม้ได้ฟื้นสภาพกลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง ปัจจุบันป่าชุมชนบ้านคะแนง มีพื้นที่ประมาณ 600 ไร่ มีลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณ ประกอบด้วยพันธุ์ไม้สำคัญ เช่น ประดู่ ไม้บง ไม้ซาง สัตว์ประจำถิ่น ได้แก่ นก กระรอก หมูป่า เก้ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเก็บหาของป่าที่สำคัญโดยเฉพาะเห็ดชนิดต่างๆ เช่น เห็ดแดง เห็ดโคน รวมทั้งไข่มดแดง รังผึ้ง และหน่อไม้ ซึ่งถือเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของคนในชุมชน

กิจกรรมด้านการจัดการป่าชุมชน

แผนชุมชน

มีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนราย 4 ปี ได้มาจากการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกของชุมชน รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนขึ้นเพื่อร่วมกันกำหนดข้อตกลงและรูปแบบการดำเนินการด้านการจัดการไฟฟ้าและหมอกควัน

ข้อตกลงป่าชุมชน

1. ต้นไม้สามารถตัดได้แต่ต้องนำมาใช้ในกิจกรรมส่วนรวมของชุมชนเท่านั้น เช่น ใช้เป็นฟืนในงานศพ โดยจะพิจารณาใช้ไม้แห้งที่ล้มเป็นลำดับแรก
2. ในช่วงที่ทางจังหวัดประกาศห้ามเผาเด็ดขาดเป็นเวลา 90 วัน หากใครต้องการเข้าป่าจะต้องมาลงทะเบียนเพื่อขออนุญาตกับผู้ใหญ่บ้านก่อน โดยจะต้องแจ้งบริเวณที่ต้องการจะเข้าไป เพื่อเป็นการป้องกันการลักลอบเผาป่า
3. การเผาในพื้นที่เกษตรกรรมสามารถทำได้ แต่ต้องไม่อยู่ในช่วงเวลา 90 วันห้ามเผาเด็ดขาด โดยจะต้องทำแนวกันไฟก่อนจุดและต้องขออนุญาตผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเจ้าของสวนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบหากมีไฟลุกลามไปยังพื้นที่อื่น

กิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและฝุ่นควัน

1. การทำแนวกันไฟ กว้าง 2-3 เมตร ก่อนฤดูแล้งของทุกปี
2. กิจกรรมลาดตระเวน ร่วมกับเจ้าหน้าที่วนอุทยานภูลังกา ชุดละ 8 คน เพื่อเฝ้าระวังการเกิดไฟฟ้าและการดับไฟฟ้า ในช่วงที่ทางจังหวัดออกประกาศห้ามเผาอย่างเด็ดขาด 90 วัน (ปี พ.ศ. 2563)
3. มีการลงทะเบียนเข้า-ออกจากป่าชุมชน ในช่วงที่มีประกาศห้ามเผาอย่างเด็ดขาด หากมีการฝ่าฝืนจะมีการปรับเงิน หรือถ้าเป็นความผิดที่ร้ายแรงอาจส่งต่อให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ นำตัวส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อไป
4. มีการสร้างฝายชะลอน้ำ (ฝายแม้ว) ในป่าชุมชนและพื้นที่เขตรวนอุทยานภูลังกา

การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและฝุ่นควัน

1. กรณีที่เกิดไฟฟ้าผู้นำชุมชนโทรศัพท์แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการป่าชุมชน เพื่อเข้าร่วมทำการดับไฟฟ้าอย่างทันท่วงที
2. ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในช่วงประกาศจังหวัดห้ามทำการเผา

การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

1. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาว สนับสนุนรถน้ำดับเพลิงและเจ้าหน้าที่ในการช่วยดับไฟฟ้า ในกรณีเกิดเหตุใกล้กับเส้นทางถนนที่รถน้ำดับเพลิงสามารถเข้าถึงได้
2. อำเภอเชียงคำ สนับสนุนอุปกรณ์ในการดับไฟฟ้า เช่น ไม้ตบ ไม้กวาด คราด ถังน้ำ
3. กรมป่าไม้ สนับสนุนงบประมาณในการทำแนวกันไฟ และการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไฟฟ้า
4. วนอุทยานภูสิงห์ สนับสนุนการสำรวจแนวเขตป่าชุมชน และการลาดตระเวนร่วมกันในช่วงห้ามเผาเด็ดขาด
5. กรมชลประทาน สนับสนุนการสร้างฝายในลำน้ำสาขาของแม่ลาว

ข้อค้นพบเพิ่มเติม

1. มีเครือข่ายการลาดตระเวนและการเฝ้าระวังไฟป่าระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่วนอุทยานภูสิงห์ ซึ่งได้ปฏิบัติงานร่วมกันเป็นประจำทุกปี ทำให้เกิดมิตรภาพที่ดีและความไว้วางใจที่จะช่วยสนับสนุนการทำงานร่วมกันต่อไปในอนาคต
2. ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไฟฟ้า โดยเจ้าหน้าที่จากกรมป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน
3. มีการนำพิธีกรรมและความเชื่อดั้งเดิมของชุมชน เข้ามารวมผสานกับการอนุรักษ์ป่าไม้ ได้แก่ การเลี้ยงผีขุนน้ำและผีเจ้าที่ ปีละ 2 ครั้ง บริเวณศาลในป่าชุมชน เพื่อขอขมาและสร้างขวัญกำลังใจให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยคุ้มครองหมู่บ้านในทุกๆ ด้าน
4. มีการนำดอกผลบางส่วนจากเงินจากกองทุนหมู่บ้าน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมไฟฟ้า